

Nezapomínejme dítě učit **pracovat s chybou**. Dejme dítěti prostor najít a opravit chybu, nepředkládejme mu hotová řešení. **Chyba je příležitost** k rozvoji, posunu, dalšímu učení.

Přibližujeme dítěti **význam a možnosti využití digitálních technologií**. Jsou součástí našeho života a jejich význam stále roste. Staly se nezbytností v řadě profesí, v domácnostech, významně pomáhají i lidem s handicapem. Digitální technologie nejsou dobré ani zlé, záleží na tom, jak s nimi zacházíme. Můžeme je společně s dítětem využívat např. k objevování a bádání (digitální lupa, digitální mikroskop), zachycování skutečností (digitální fotoaparát) i ke komunikaci s blízkými, s kterými nemůžeme být v přímém kontaktu.

Vedme dítě k ohleduplnému a odpovědnému **ovládání digitálních technologií**. Odpovědnost spočívá nejen v péči o svéřené předmět, ale v případě audiovizuálního materiálu také za obsah a jeho šíření (např. k pořizování fotografie a jejímu šíření musíme mít souhlas foceného).

Mějme na paměti, že bychom měli **chránit své soukromí** (i v online prostředí), kontrolovat svou digitální stopu a postupně vést k této dovednosti dítě podle jeho aktuálních možností.

Správně odhadujeme čas, který strávíme společně s dítětem, a který mu necháme k volné hře a prožívání bez digitálních technologií. Digitální technologie používáme s rozmyslem, citlivě, cíleně pro rozvoj dítěte. Rozvoj digitální gramotnosti a zdravotních návyků dítěte není vždy závislý na přímém používání digitálních technologií dítětem, situace je možné simulovat či zkusit „bez technologií“.

Učme sami sebe i děti ovládat svůj čas a technologii tak, abychom nebyli sami ovládáni.

Věříme, že se nám, dospělým, podaří zachovat dětem dětství tak, jak potřebují ke svému zdravotnímu vývoji.

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete na: www.npi.cz/projekty/7355-predsokolni-a-prvostupnovove-vzdelavani
<http://www.tito-projekt.cz/>
<https://gramotnosti.rvp.cz/>

Další šíření mini metodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní.

Přímá zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-mini-metodiky>
Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

www.npi.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

DÍTĚ VE SVĚTĚ TECHNOLOGIÍ

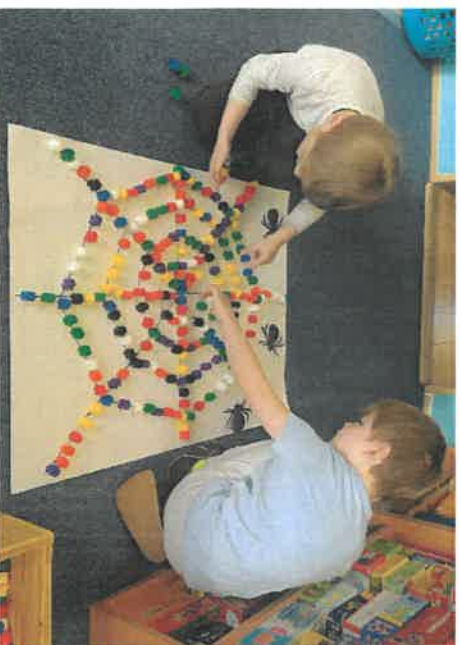
npi | Národní pedagogický institut
České republiky

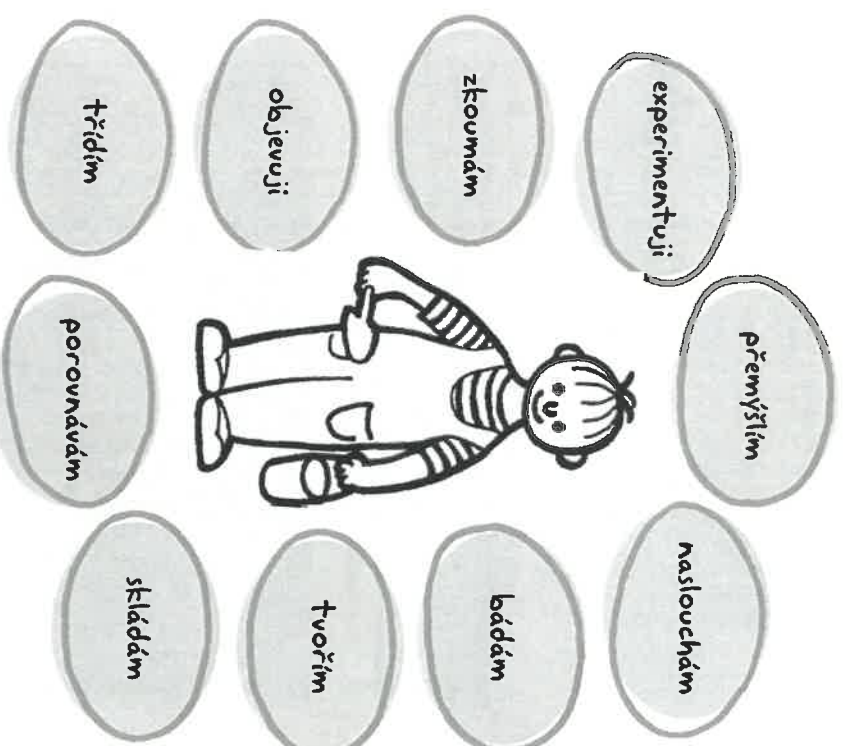
V předškolním věku se dítě učí identifikovat problémy a hledat možnosti řešení hlavně pomocí prožitku reálných situací ze svého běžného života. K poznávání světa využívá všechny smysly, manipulaci s předměty, nápodobu, pokus a omyl. Dítě potřebuje zažívat přímou plnohodnotnou komunikaci a cítit emoční vřelost. I když cíleně nepoužíváme digitální technologie, můžeme vést dítě k rozvoji digitálních kompetencí a informačního myšlení, připravit ho k bezpečnému, sebestátnému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojení do společenského života.

Dítě od nejužšího věku potřebuje pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty jasná **pravidla a hranice**. Od pravidel chování se dostáváme k pravidlům her, komunikace i používání hraček. Vytvářejme je přiměřeně věku (časový limit, vhodný obsah a způsob) a dbejme na jejich **dodržování s laskavou důsledností**. Zároveň tím dítě vedeme k **ochraně zdraví a osobnímu bezpečí** (i při užívání digitálních technologií).

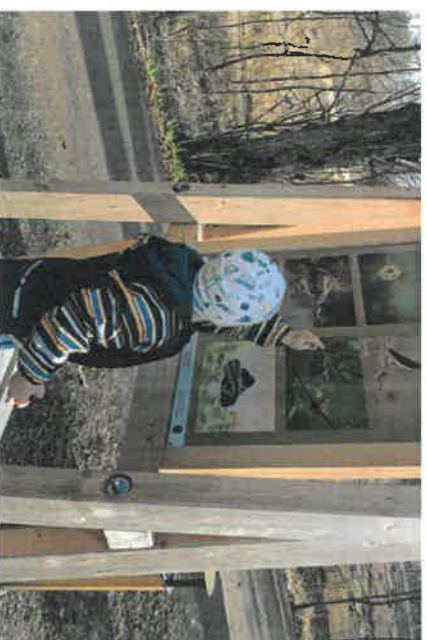
Dáváme dítěti příležitost zažít různé situace, ve kterých má možnost sledovat **vhodné způsoby chování**. Přirozenou nápodobou dítě přejímá naše vzorce chování, přijímá pravidla **etiky a etikety** (i v digitálním světě), učí se rozpoznat a odlišit nežádoucí projevy chování, řešit problémové situace dle svých možností samo, nebo si říct o pomoc. Posilujeme v dítěti **důvěru ve vlastní schopnosti i důvěru v naši bezpodmínečnou podporu**.

Podporujeme dítě v **kommunikaci a spolupráci** s ostatními. Je důležité, aby se dítě učilo prosadit i podřídit, přijímat odpovědnost za vlastní rozhodnutí i spolupodílet se na rozhodnutích skupiny, plnit úkoly i rozdělovat si povinnosti.

Zaměřujeme pozornost dítěte k různým způsobům **získávání informací**. Dítě vyhledává na základě svého zájmu v různých zdrojích (i v digitálních)

podstatné znaky a charakteristické vlastnosti jemu blízkých předmětů či jevů, objevuje vzájemné souvislosti mezi nimi.

Všimněme si s dítětem **symbolů** (orientační a dopravní značky, piktogramy, ikony), které nás obklopují, pomáhají nám lépe se orientovat.

Nabízíme dítěti běžné činnosti, ve kterých může projevit kreativitu nebo naopak pracovat podle zadání. Dítě se učí stanovit kroky **řešení problémů**, vysvětlovat, obhajovat a ověřovat je. Získává zkušenost, že některý úkol má jen jedno řešení, jiný více, že někdy je třeba zachovat přesné pořadí kroků, jindy ne.

7. Zabýváme se také formou knihy

Povzbuzujeme dítě, aby si všimlo také vzhledu knížky nebo časopisu. Pomáháme hledat formální a výtvarné znaky, které obohacují zkušenosti dítěte. To znamená, že si všimáme například tloušťky knihy, která vypovídá o množství nebo délce příběhu, ilustrací a jejich spojení s obsahem, vzhledu obálky. Povídkám si spočítáme, o čem by mohla knížka být, nebo jaké postavy tam budou vystupovat.

8. Při práci s knihou dítěti ukazujeme postupy čtení a necháme dítěti prostor

Přestože dítě ještě neumí číst, je dobré, abys námi text sledovalo. Ukazujeme prstem, že čteme zleva doprava, ukazujeme na věty nebo slova. Pokud se dítě ptá „Co je tady napsáno?“, přečteme jednotlivá slova, povídkám si, proč je to takto zapsáno, pojmenujeme písmena, popřípadě mu ukážeme, jak z písmen skládáme slovo.

9. Podporujeme dítě v jeho aktivních činnostech a hrách

Povzbuzujeme dítě, když si hraje na to, že čte, předvádá obsah knihy, vymyslí vlastní příběhy či vypráví pohádku nebo příběh. Využíváme toho, že se děti rády učí básničky či říkadla zpaměti, tleskají do rytmu, tančují nebo zpívají a hrají divadlo. Čtení dětí inspirovuje k dalším hrám a zájmovým činnostem, jako je hraní na školu, divadlo, vymyšlení příběhu, kreslení, aj. Děti rády hledají v přírodě květiny nebo zvířata, o kterých se četlo, a také naopak rády hledají v encyklopediích to, co viděly nebo s čím se setkaly. Pomáháme dětem hry vytvářet, rozvíjet a obměňovat.

10. Obklopujeme dítě i jinými písemnými a tištěnými produkty

Děti často projevují zájem o písmena a číslice. Sledují názvy zboží nebo obchodů, značky aut, čísla tramvají, ptají se, co je kde napsáno. Pokud dítě požádá, naučíme ho napsat velkými tiskacími písmeny jeho jméno. Oceňujeme, pokud dítě přečte nebo napíše některé písmeno nebo slovo, vyrábí vlastní knihu a ilustruje je. Dítě podporujeme, ale nikdy nenutíme.

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete v online lekcích <https://gramotnosti.vvp.cz/> a na rozcestníku pro MŠ Metodického portálu: <https://predskolnivzdelavani.rvp.cz/>. Další šíření mini metodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní. Primární zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-mini Metodiky>

Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

www.npi.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ČTEME S DĚTMI OD MALÍČKA

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

Dítě rozvíjí své čtenářství již od raného dětství. Musí se učit naslouchat, přemýšlet. Vnímát knihy nejen jako zdroj zážitků, které obohacují jeho vnitřní svět a rozvíjejí fantazii, ale také jako zdroj zajímavých informací, které mu obličejují svět a události v něm. Již v předškolním věku si tak dítě může vědomě podle různých indicií vybírat knihu, ať už pro potěšení, poučení nebo pro informaci, kterou v danou chvíli potřebuje. Aby se toto všechno odehrávalo, potřebuje dítě nás dospělé jako iniciátory, průvodce, pomocníky a partnery.

3. Čteme s dítětem odmalíčka

Čtení v raném věku předpokládá, že nejprve uka-
žeme dítěti obrázky v leporelu nebo v knihách
s jediným obrázkem na stránce a necháváme je
zkoumat knihy všemi smysly. Pojmenujeme, nač
dítě v knize ukaže. Později necháváme dítě uka-
zovat obrázky na výzvu „Kde je ...?“ (např. *Kde je
pejsek?*) Čteme knihy s krátkým textem, v němž
se některá část refrénovitě opakuje. Pokud si to
dítě žádá, čteme stále dokola. Postupně přidá-
váme složitější obrázky a náročnější texty.

4. O tom, co čteme,

si současně s dítětem povídáme

Knížky poskytují mnoho příležitostí k povídání (si).
Číst můžeme příběhy vcelku, abychom nerušili
zážitek dítěte, ale pokud je to vhodné, můžeme
číst i po kratších částech. Pokaždé si povídáme
o tom, co jsme přečetli. Společně si všímáme
obrázků. Necháváme dítěti dostatek prostoru na
jeho otázky. Vlastními otázkami rozvíjíme před-
stavivost a zvědavost dítěte (například: „*Jak bude
příběh pokračovat dál? Co se stane s loupežní-
ky?*“ „*Proč asi z mráčku prší? Kam se schovává
večer mašinka?*“). Můžeme také propojovat čtení
se zkušenostmi dítěte, přát se na jeho názory, vy-
světlovat a objasňovat.

5. Čteme často, pravidelně

a tak dlouho, dokud dítě projevuje zájem

Budujeme čtenářské rituály. Čteme pravidelně
před spaním nebo po obědě. Čteme ale i kdykoliv
jindy – ve vlaku, v čekárně u lékaře, když prší, při
nemoci. Čteme opakovaně příběhy nebo pohád-
ky, které si dítě vyžádá. Pokračujeme v předčítá-
ní i tehdy, když už se dítě samo naučí luštit text
a číst si! S předčítáním by se nemělo skončit ani
ve chvíli, kdy dítě opravdu umí číst. Od té doby se
můžeme v předčítání s dítětem střídát.

6. Nabízíme dítěti knihy

různých typů a žánrů

Nabídku často obohacujeme a zkoušíme, kam je
možné zajít v náročnosti četby. Čteme výhradně ty
knihy, které dítě skutečně zaujaly. Později dítě po-
nořeně naslouchá předčítání příběhu. Pokud dítě
knihu samo prohlíží, pozorujeme, jestli si v ní uka-
zuje, komentuje, co vidí, doptává se. Sledujeme,
zda se při četbě dožaduje „*čti dál*“, nebo „*říkej dál*“.

1. Dbáme na to, aby čtení přinášelo dítěti příjemný zážitek

Podstatné je, aby dítě mělo čtení spojeno s při-
jemnými prožitky, knihy považovalo za přiroze-
nou každodenní součást života a začalo vnímat
sebe jako budoucího čtenáře. Není důležité, aby
dítě rozumělo textu jako my dospělí, ale aby pro-
žívalo čtení jako milé chvíle se svými blízkými.
Proto vždy respektujeme chuť dítěte se kníž-
kám věnovat.

2. Při čtení se soustředíme jen na dítě a jeho potřeby

Chvilé s knihou jsou okamžiky, kdy jsme spolu
jen já, dítě a kniha. Vycházíme vždy ze zájmu dí-
těte, nenuťme ho, ale podporujeme. Snažíme se
dítěti zprostředkovat obsah knihy tak, aby mu
porozumělo co nejlépe. Jsme maximálně citliví
k jeho vnímání, způsobu myšlení, pocitům, reak-
cím a otázkám.

S DĚTMI ZA PŘÍRODOU

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

8. Věnujme dětem

soustředěnou pozornost

Sdílíme s dětmi společně radost z objevování okolního světa. Každý nový poznatek má příznivý vliv na posilování sebedůvěry dětí.

9. Vyprávějme si s dětmi o přírodě

Vyprávění (nejen) o přírodě přispívá k rozvoji slovní zásoby a komunikačních dovedností dětí, rozvíjí jejich fantazii.

10. Nezapomínejme – příroda

má na děti pozitivní vliv

Poznávací aktivity v přírodě podporují přirozenou zvědavost dětí. Pravidelný kontakt s přírodou působí pozitivně na emocionální rozvoj dětí.

6. Zapojujeme se společně s dětmi do činností přispívajících k péči

o životní prostředí a okolní krajinu

Děti se nejvíce, zejména v raném věku, učí například podobou. Dospělý je pro děti vzorem chování ve všech situacích. Pokud se chováme s respektem, péčí a láskou k přírodě my, je velký předpoklad, že se naše děti budou chovat po celý život stejně (platí pro jakékoliv činnosti a vztahy).

7. Pokládejme dětem „dobré otázky“

Dobré otázky jsou takové, na které je možné najít různé odpovědi, vycházející z předchozí zkušenosti dítěte. Dospělý může tuto schopnost posílit vlastními promyšlenými dotazy, na které hledá odpovědi společně s dětmi.

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete v online lekcích <https://gramotnosti.rvp.cz/> a na rozcestníku pro MŠ Metodického portálu: <https://predskolinivzdelavani.rvp.cz/>.

Další šíření mini metodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní.

Průměrný zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-mini metodiky>

Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

www.npi.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Probouzejme v dětech lásku a respekt k přírodě, chuť aktivně se podílet na zachování a obnově přírodního bohatství. V předškolním věku je třeba především podporovat zájem dětí o zkoumání a objevování okolního světa, rozvoj pozitivního vztahu k přírodě a osvojování slovní zásoby potřebné k popisování a objasňování přírodních jevů.

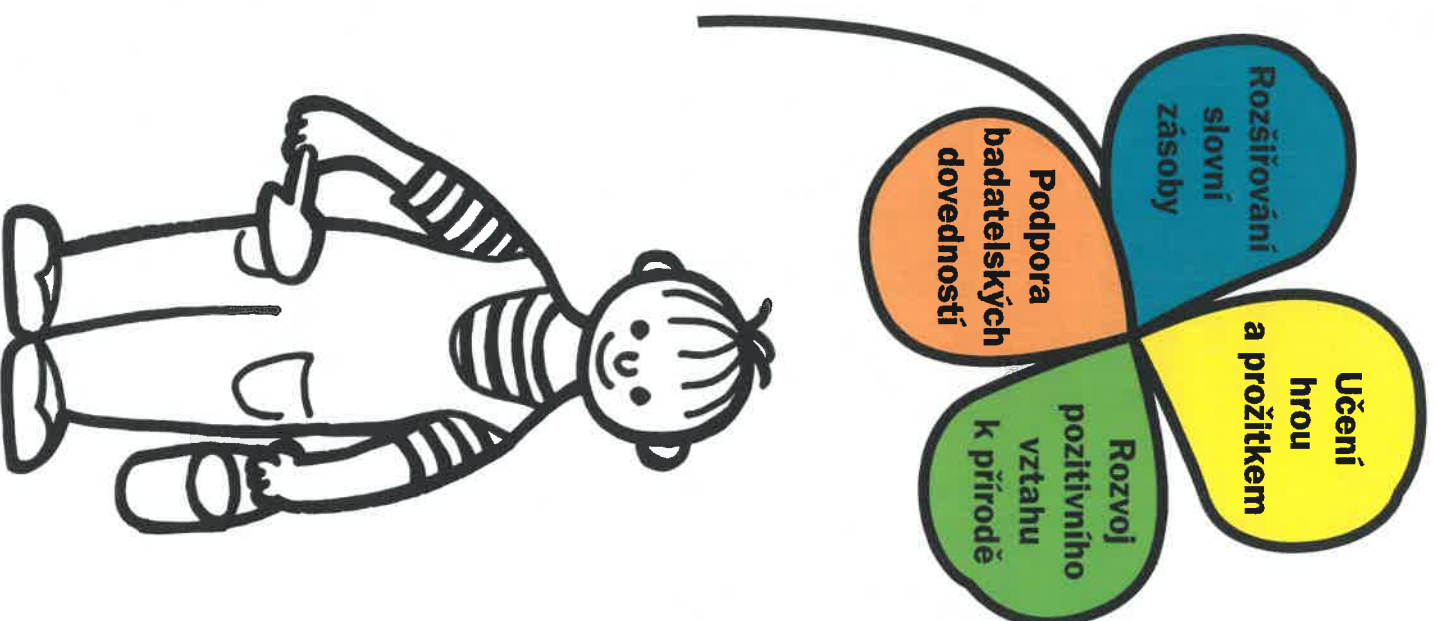
JAK A PROČ DĚTI PODPOROVAT VE VZTAHU K PŘÍRODĚ?

1. Poskytujeme dětem

dostatek příležitostí k poznávání přírody
Poznávací aktivity a hry v přírodě podporují přirozenou zvědavost dětí. Naším cílem by mělo být poskytovat dětem dostatek příležitostí k přirozenému i zprostředkovanému poznávání přírody.

2. Hrajme si s dětmi

v pestřém přírodním prostředí
Zkoumání přírody a přírodních jevů je jednou z přirozených cest k pochopení okolního světa. Využijeme s dětmi pestřého a rozmanitého prostředí především v přírodě pro spontánní hru a objevování. Pohyb a hry v přírodě mají příznivý vliv na rozvoj motorických dovedností dětí.

3. Nabízíme dětem

rozmanité činnosti v přírodě

Pestré přírodní prostředí nabízí dětem rozmanité možnosti, na jejichž základě se dítě může seznamovat s vlastnostmi a možnostmi využití různých látek a materiálů ve svém okolí.

4. Podporujeme u dětí

chuť zkoumat a objevovat

Pomáháme dětem objevovat vztahy a souvislosti v přírodě v rozsahu a na úrovni odpovídající jejich možnostem a schopnostem (např. proměny přírody v ročních obdobích; vývoj rostlin a živočichů). Poskytujeme dětem příležitost odhadnout průběh a výsledek jednoduchého přírodního jevu (např. tání ledu, odpařování vody, líhnutí motýlů).

5. Poskytujeme dětem vhodné pomůcky k pozorování a dokumentování přírody

Dětem uděláme velkou radost, když jim umožníme použít pro zkoumání přírody pomůcky a přístroje patřící obvykle dospělým (např. lupa, mikroskop, fotoaparát, metr, kompas). Učíme děti pořizovat z pozorovaného jevu záznam (např. popis, co viděly pod lupou; srovnat a popsat vývoj rostliny podle pořízených fotografií; zapsat výsledky měření).

7. HRY NA PAMĚŤ – Kimovy hry: Změnilo se něco? Co? (poloha, nový/chybějící předmět).

Pexeso: Je to stejné? Nápodoby pohybové sestavy, zvuků, rytmi, tvarů i ve struktuře. Děti objeví rytmus, vzor, pravidelnost, vazby mezi věcmi, vymodeluje to co vidělo/drželo. Pracuje s modelinou, tkanicí, stavebnicí, drátkem. Sestaví tutéž kompozici s ovocem, nádobíčkem, korálky apod. Najde poslepu stejný předmět, stejné místo/pozici. Zopakuje úkol, pravidlo, říkanku. Najde rozdíly/chyby, chybu opraví.

Cíl: posílení krátkodobé i střednědobé paměti; zrakové, sluchové, pohybové; umět „číst“ vzor (pohybový, obrazový), vyhodnotit shodu

8. HRY S PŘEDLOHOU – Děť aranžuje věci

podle vzoru (fotografie, obrázku, schématu, předlohy); využije nejen stavebnice, skládanky, ale i věci běžné potřeby, např. přístroje; kontrolu provádí po částech: ukazuje, co kde je ve vzoru, kde to má ve své práci (bez nápovědy).

Cíl: rozlišení roviny a prostoru, orientace v prostoru

9. HRY NA POSLECH – k vyslechnutému příběhu

dítě zahraje divadlo s hračkami nebo samo či s jinými dětmi; vyhledá nebo k němu vytvoří obrázek, příběh obmění; v poslechu příběhu zaregistruje číslo (tři kuzáťka, dvě princezny, sedm trpaslíků, čtyři...), umí počet věcí/osob ukázat, situaci zakreslit s dodržáním počtu, ví, jak jsou děje za sebou.

Cíl: vnímání a určení kvantitý ze slovního zadání, tvorba představ, vnímání následnosti děje

10. HRY S OBRÁZKEM – Děť obrázek popíše,

přidává podrobnější informace; odpovídá na dotazy: řekne, co se asi stane potom, co se mohlo stát dříve; nedokreslený obrázek doplňuje podle pokynů; obrázky porovná: shody, rozdíly; sérii obrázků uspořádá dle daného děje.

Cíl: najít informaci v obrázku

Další informace k inspiraci pro činnosti s dětmi najdete v online lekcích <https://gramotnosti.vvp.cz/> a na rozcestníku pro MŠ Metodického portálu: <https://predskolni.vzdelavani.vvp.cz/>.

Další šíření mini metodiky je možné za podmínek licence CC BY-SA 4.0 Mezinárodní.

Primární zdroj: <https://gramotnosti.pro/pv-mini-metodiky>
Autor: Hana Splavcová a kol.

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

www.npi.cz

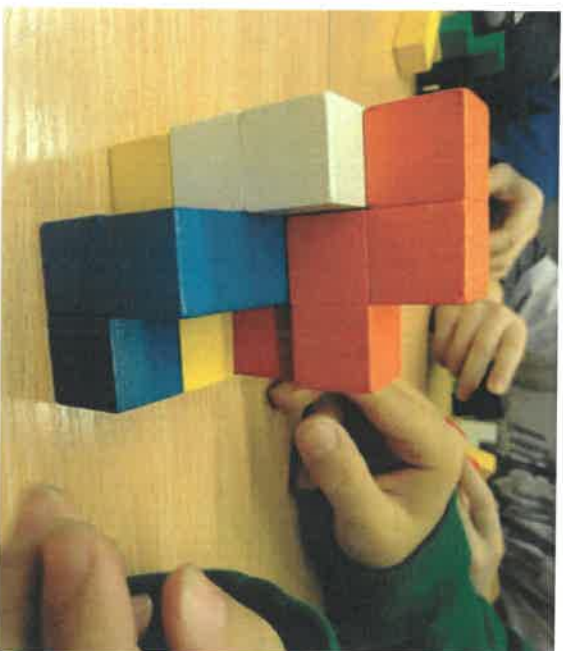
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

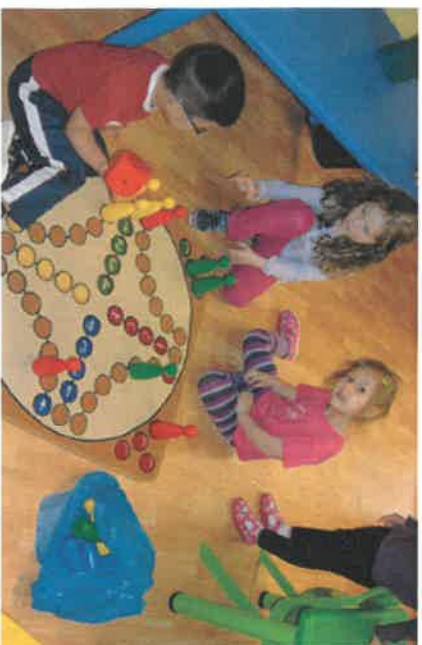
DĚTI A HRAVÁ MATEMATIKA

npi | Národní pedagogický institut
České republiky

Děti zrají nerovnoměrně a jejich rozvoj nelze uspěchat. Úkolem dospělého je dítě pestře podněcovat. Vynechání nebo úzká preference jedné oblasti se později ukazuje jako problém.

Pro matematiku je potřeba vytvářet zkušenosti (pohyb z místa, manipulace, ...) a mluvit o nich, tvořit představy na základě mluveného slova. Práce s pracovními listy je až vrcholem přípravy na školu, nikoli jejím začátkem. Svět školní matematiky totiž otvírají dětem slovní úlohy: dítě musí umět naslouchat a rozumět mluvenému slovu, slyšené si představovat, pomáhat si obrázkem.

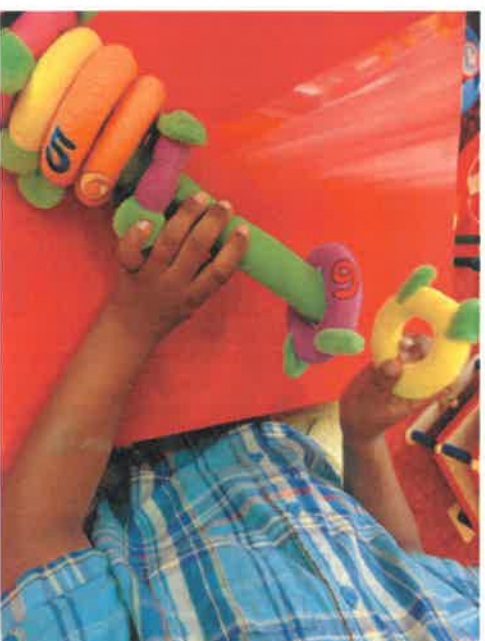
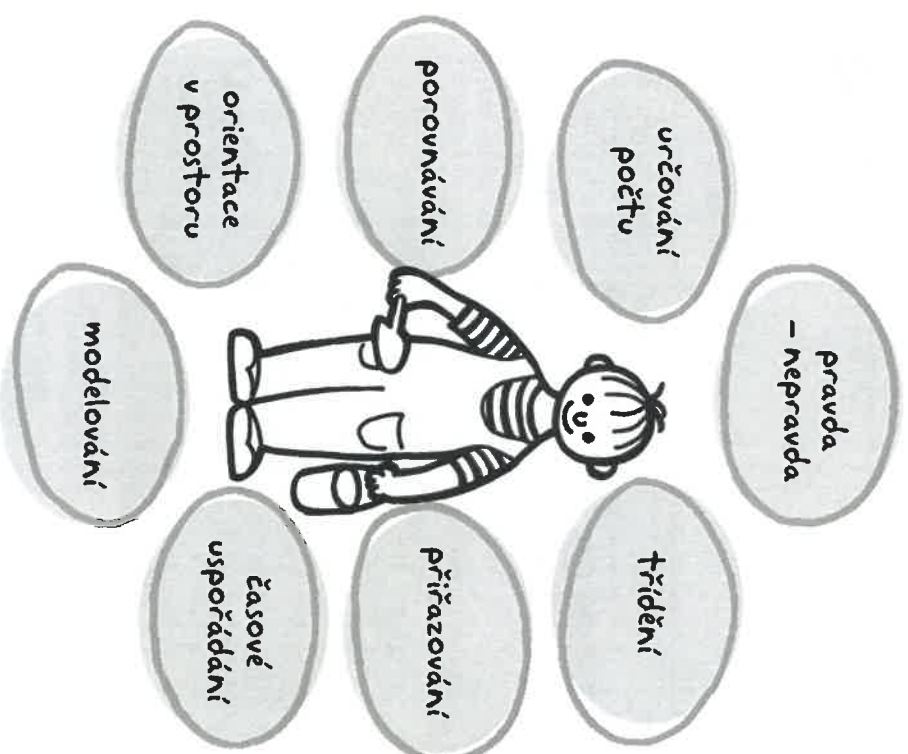
1. HRY S PRAVIDLY – pohybové, stolní, společenské; dítě samo, ve dvou/ve skupině, na stole, na koberec, v tělocvičně, venku. Opakováním dítě zvládne nejen pravidla, ale i neúspěch, naučí se opravit chybu, řešit případný spor zopakováním pravidel a jejich rozbořem.

Cíl: práce s podmínkou, úvod do logiky, porozumění pravidlům, jejich zapamatování, dodržování

2. HRY S DROBNÝM MATERIÁLEM – Dítě s ním pohybuje, pozoruje ho v klidu i v pohybu (*posunuje, kutálí, válí, překlápí, otáčí*), vytváří kompozici, sestavuje, obměňuje, rozebírá, třídí, zkoumá: polohu, natočení, tvar (*oblé, rovné, hranaté, zvlhné, špičaté*), povrch (*hladký, drsný*), je/není to duté. **Cíl:** příprava pojmotvorného procesu, metod řešení, rozšiřování slovní zásoby, rozvoj jemné motoriky

3. HRY S „TĚSTEM“ – modelína, modurít, písek, keramická hlína, vizovické těsto, fíma, sádra. Dítě *tvaruje volně, formuje, kopíruje, zvětšuje, zmenšuje, upravuje, vyktrajuje, odlévá, válí, pěchuje, barví/natírá povrch, porovnává, popisuje* postup práce, poradí (*mluví*).

Cíl: příprava pojmotvorného procesu pro geometrii, na metody řešení, algoritmy činností; slovní zásoba

4. HRY S PAPIREM – obtisky, kreslení, přehýbání, trhání/ stříhání, vytváření tvaru, vystřihování, skládání.

Cíl: dělení, sestavování, vztah celek/část, souměrnosti, rozvoj rovinných/prostorových představ, algoritmy činností

5. HRY SE SPECIÁLNÍM MATERIÁLEM – vkládačka, lupa, zrcátko, krasohled, labyrinty (*nejen kreslené, ale i sestavené z Lega nebo nábytku či švihade*). Dítě je řeší nejen tužkou, ale pohybem, manipulací, poslepu prstem, autem, kočárkem apod. Učí se rozhodovat, zkoušet, předvídat, odhadovat.

Cíl: práce s možnostmi, objevování, popis nového

6. HRY POHYBOVÉ – uvnitř místnosti a venku ve velkém prostoru. Dítě si uvědomuje, co dělá, co dělají jiní. Pozoruje, určuje polohu (*rukou, paží, nohou*), kde jsem, kde jsem byl, odkud kam jdu, kde jsou ostatní, co mám dělat (*přeskočit, nevrazit, skočit, dát pozor na, ...*).

Cíl: rozvoj prostorové orientace, paměti, rozvoj představ a příslušné slovní zásoby (*hop, dup, ven z, přes co, na co, nad čím, šikmo přes, ukonit, rozkročit se, oběhnout, roztočit, ...*)